

2015-10-23

Avdelningen för vård och omsorg
Helena Henningson

Motion 78 - Om att pragmatiskt och kostnadseffektivt förbättra kommunikationen med demenspatienter som inte har svenska som modersmål

Beslut

Styrelsen föreslår kongressen besluta

att avslå motion 78 Om att pragmatiskt och kostnadseffektivt förbättra kommunikationen med demenspatienter som inte har svenska som modersmål.

Motionen

Anders Ahl (SD), Värmland, har i motion föreslagit **att** Sveriges Kommuner och Landsting

- undersöker hur kommunerna och landstingen, på ett kostnadseffektivt och pragmatiskt sätt, skall kunna lösa framtidens behov att kunna kommunicera med demenspatienter som inte har svenska som modersmål.
- utifrån denna undersökning fastställer riktlinjer och rekommendationer för hur kommunikationen men demenspatienter som inte har svenska som modersmål bör ske.

Beredningen för primärvård och äldreomsorg

SKL konstaterar att vården och omsorgen om personer med demenssjukdom som är utrikesfödda, inklusive kommunikation, är ett utvecklingsområde. Men att det också pågår aktiviteter av relevanta aktörer för att bidra till utveckling.

Socialstyrelsen är den myndighet som ansvarar för att aktuell och relevant kunskap inom hälso- och sjukvård och socialtjänst är känd hos berörda aktörer. Detta görs bland annat genom riktlinjer med rekommendationer, föreskrifter, meddelandebland med mera.

Socialstyrelsens nationella riktlinje *Vård och omsorg vid demenssjukdom* kom år 2010. Riktlinjerna vänder sig till både hälso- och sjukvården och äldreomsorgen. I riktlinjerna lanserades begreppet personcentrerad vård. Socialstyrelsen konstaterar i 2014 års utvärdering, att riktlinjerna fått stort genomslag och att begreppet ”personcentrerad vård” används även för andra grupper. I utvärderingen konstateras också att det finns variation och skillnader i landet. Socialstyrelsen skriver; ”Vidare tycks socioekonomiska förhållanden, som utbildning och födelse-land, påverka vilka

insatser som ges. Behoven hos personer från andra länder behöver uppmärksammas”. Socialstyrelsen rekommenderar kommunerna att mer aktivt upptäcka personer med demenssjukdom som har annat modersmål än svenska samt utveckla kompetensen kring gruppen.

Kvalitetsregistret Beteendemässiga och psykiska symtom vid demens, BPSD, utgår från de nationella riktlinjerna. Åtgärder och arbetssätt som rekommenderas utgår från bästa kunskap. Kvalitetsregistret har sedan starten 2010 fått en snabb spridning och används i ca 283 kommuner, på minst ett särskilt boende (ofta flera) i anslutna kommuner. I projektet Migrationsskolan samarbetar BPSD med Region Skåne och Rigshospitalet i Köpenhamn. Migrationsskolan arbetar för att förbättra demensvården för personer födda utomlands, och verkar för en god demensvård för alla, bland annat genom spridning och kunskapsutveckling inom demensområdet.

Kommuner som är förvaltningsområde för något av de nationella minoritetsspråken samiska, finska och meänkieli måste erbjuda den som begär det, möjlighet att helt eller delvis, få service och omvårdnad av personal som behärskar språket. Som exempel kan nämnas att alla de 52 kommuner som ingår i det finska förvaltningsområdet uppger till Socialstyrelsen, att dom kan tillgodose "tillgång till personal" inom bland annat särskilt boende.

En annan aktör på området är det nationella kompetenscentret Svenskt demenscentrum, som har i uppdrag att vara en länk mellan forskning och praktik inom vård och omsorg av personer med demenssjukdom. Svenskt demenscentrum erbjuder bland annat den webbaserade utbildningen Demens ABC.

Kunskapsmyndigheten Socialstyrelsen arbetar med att revidera de nationella riktlinjerna för vård och omsorg vid demenssjukdom, och nya rekommendationer väntas under hösten 2016. Forskare och praktik möts, bland annat genom projektet Migrationsskolan, för utveckling och spridning av kunskapsläget. Kommunerna värdesätter kvalitetsregistret BPSD som möjliggör att anslutna särskilda boenden, idag och fortsättningsvis, får tillgång till bästa möjliga och effektiva arbetssätt. Detta leder till en kunskapsbaserad verksamhet som också använder tillgängliga resurser på effektivaste sätt.

Kansliets förslag är att SKL avvisar motionärens förslag, med motivering att det är Socialstyrelsen som kunskapsmyndighet på området, som ska ta fram riktlinjer och rekommendationer. SKL ska i sin roll ge stöd till utveckling av välfärden samt tolkning och tillämpning av bland annat nationella riktlinjer.

Med anledning av detta föreslår styrelsen att föreslå kongressen att avslå motionen.

Motion om att pragmatiskt och kostnadseffektivt förbättra kommunikationen med demenspatienter som inte har svenska som modersmål

Det finns många medborgare i Sverige som inte har svenska som modersmål. Hur kunskaperna i det svenska språket är hos personer som har svenska som andraspråk varierar givetvis. En sak har dessa personer gemensamt, nämligen att vid demens så är risken stor att man helt eller delvis glömmer sitt andraspråk, svenskan. Detta då man ofta, vid demens, glömmer det man lärt sig som vuxen.

Det skapar givetvis stor frustration för både den demente och vårdpersonalen när språkproblem uppstår.

Enligt socialstyrelsen har det gjorts en studie med demenspatienter som hade finska som modersmål. Man studerade två olika situationer som uppstod vid morgontoaletten där personalen i det ena fallet behärskade modersmålet finska, vilket personalen inte gjorde i det andra fallet. Man märkte en tydlig skillnad.

Det uppstod mer förvirring och frustration i det fallet där personalen inte kunde den demenssjukes modersmål. När personalen däremot kunde patientens modersmål så beskrevs situationen som mer positiv.

Uppenbart så behöver våra landsting och kommuner stå rustade för denna framtida utmaning.

Det behövs ett pragmatiskt och kostnadseffektivt sätt för lösa denna situation. Att personalen kan patientens modersmål är en lösning, men det är inte alltid möjligt eller det mest kostnadseffektiva.

En möjlig alternativ lösning är att personalen, om ingen kan modersmålet i fråga, lär sig vissa vitala ord inom demenspatienternas modersmål. Man kanske inte behöver en grundläggande språkutbildning. Det finns fler sätt än modersmålet att kommunicera på. T.ex. gester, kroppsspråk, symboler, färger, ansiktsuttryck och sist men inte minst beröring är viktigt i kommunikationen. Detta är svårt att lösa på egen hand för våra landsting och kommuner. Därför bör SKL undersöka hur kommunerna och landstingen på ett pragmatiskt och kostnadseffektivt sätt skall lösa kommunikationen med demenspatienter som inte har svenska som modersmål. Utifrån denna undersökning kan man senare fastställa rekommendationer eller riktlinjer.

Därför föreslår jag kongressen att besluta:

att SKL undersöker hur kommunerna och landstingen, på ett kostnadseffektivt och pragmatiskt sätt, skall kunna lösa framtidens behov att kunna kommunicera med demenspatienter som inte har svenska som modersmål.

att SKL utifrån denna undersökning fastställer riktlinjer och rekommendationer för hur kommunikationen men demenspatienter som inte har svenska som modersmål bör ske.

Anders Ahl (SD), ombud för Värmlands län